

Openbaring 18 - 19:10

Alle Schriftaanhalingen komen uit de Statenvertaling (HSV of SV1977)
Samengesteld door M.V. 2002. Updates 30-7-2012; 18-7-2023

DE INDELING VAN HET BOEK OPENBARING

Het Boek geeft zelf de indeling aan, in 1:19: “Schrijf nu op (1) *wat u hebt gezien*, en (2) *wat is*, en (3) *wat hierna zal geschieden*. Een hoofdingeling in drieën.

1. “Wat u hebt gezien” slaat op wat Johannes heeft gezien: de Rechter in het midden van de zeven kandelaars. Dit is het eerste hoofdstuk, dat een inleiding vormt op de rest van het Boek.
2. “Wat is” duidt op de hoofdstukken 2 en 3, wat voor Johannes tegenwoordige tijd was: de toenmalige zeven gemeenten in Asia. In profetische zin echter omvat “wat is” het gehele huidige christelijke tijdperk.
3. “Wat hierna zal geschieden” is hetgeen beschreven staat vanaf hoofdstuk 4. Dit derde deel ligt nog helemaal in de toekomst, na de huidige kerkbedeling en de opname van de kerk.

Hierna de details¹ van deze hoofdingeling, met actieve links naar de reeds behandelde items. Na de accolade, en in gele markeerstift, de onderwerpen die we in onderhavige studie behandelen:

A. Proloog (1:1-8): <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/gemeentetijdperk.pdf> .

1. “Wat u hebt gezien” (1:9-20): <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/gemeentetijdperk.pdf> .

2. “Wat is”: Efeze, Smyrna, Pérgamus, Thyatira, Sardis, Filadelfia, Laodicéa (hst. 2 en 3):
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/gemeentetijdperk.pdf> .

3. “Wat hierna zal geschieden” (hst. 4 - 22)

I. Het hemelse tafereel (hst. 4 en 5): de troon in de hemel (hst. 4), het Lam en het boek (hst.5):
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op4-5.pdf> .

II. De zeven zegels (6:1 - 8:5): <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op6-4ruiters.pdf> &
http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op6-8_laatste3zegels.pdf .

III. De zeven engelen met de zeven bazuinen (8:6 - 11:18)

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op8-11.pdf> .

Vierde excursie: - Teken 1: de vrouw en haar zoon (11:19 + 12:1-2):
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op12-Vrouw-Draak.pdf> .

- Teken 2:
a) draak (12:3-18)
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op12-Vrouw-Draak.pdf>
http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op12_7-18.pdf

b) zeebeest (13:1-10) en aardbeest (13:11-18):
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Antichrist-in-Op13.pdf> ,
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/beeldOP13.pdf> ,
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Getal-Beest-666.pdf> ,
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/beest.pdf> .
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op13.pdf>

Sub-excursie: taferelen uit de Grote Verdrukking (hst. 14):
http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op14-15_4.pdf

- Teken 3: de overwinnaars (15:1-4):
http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op14-15_4.pdf

¹ De “Indeling van het boek Openbaring” vind u gedetailleerder in “Begeleidende commentaren bij de studie van het boek Openbaring”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/BegeleidendeOpmerkingenOp.pdf> .

IV. De zeven schalen of laatste plagen (15:5-8): <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op15-16.pdf>
Schaal 7

Zesde Excursie: de hoer (17:1-18): <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op17.pdf> ,
{ de stad (18:1 - 19:5),
de bruiloft v.h. Lam (19:6-10)

V. De voleinding (19:11 - 21:8)

Ω Epiloog (22:6-21)

INLEIDENDE EN BEGELEIDENDE COMMENTAREN BIJ OPENBARING

Ik wil vooraf wijzen op de “Begeleidende commentaren bij de studie van het boek Openbaring” in <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/BegeleidendeOpmerkingenOp.pdf> . Daarin vind u bv. ook een link naar de “Chronologie in het boek Openbaring”.

B. BABYLON, DE GROTE STAD (18:1 - 19:5)

18: 1-3

Hierna zag ik een andere engel neerdalen uit de hemel. Hij had grote macht, en de aarde werd verlicht door zijn heerlijkheid. ² En hij riep uit met krachtige stem: Zij is gevallen, zij is gevallen, het grote Babylon, en een woonplaats van demonen geworden, een schuilplaats voor allerlei onreine geesten en een schuilplaats voor allerlei onreine en weerzinwekkende vogels. ³ Want van de wijn van de toorn² van haar hoerrij hebben alle volken gedronken, en de koningen van de aarde hebben hoerrij met haar bedreven, en de kooplieden van de aarde zijn rijk geworden door de kracht van haar losbandig leven³.

Het woordje “Hierna” (letterlijk: “na deze dingen” - 18:1) kondigt in Op altijd een nieuw gedeelte aan. Alhoewel het in Op 18 net als in Op 17 over het grote Babylon gaat, zijn er opmerkelijke verschillen. Het zeventiende hoofdstuk beschrijft hoe God de tien koningen gebruikt om het oordeel over de grote hoer uit te voeren. In het achttiende staat daarvan geen woord. Alle menselijke werktuigen zijn daar van het toneel verdwenen. In Op 18 worden het beest en zijn koningen met geen woord meer genoemd (behalve terugblikkend in vs. 3).

De engel met grote macht en die de aarde verlicht met zijn heerlijkheid (18:1) doet ons vermoeden dat het hier om de Heer Jezus Zelf gaat, maar in verborgen gedaante (8:3, 10:1, vgl. 21:23). Hij is hier de Rechter, zoals Hij de Priester is in 8:3 en de Koning in 10:1.

Christus als engel kondigt dan de val van Babylon aan: “gevallen is het grote Babylon” (vgl. Jes 21:9; Jer 51:8). Uit het vervolg blijkt dat dit nog niet gebeurd is, want in vers 4 worden de heiligen aangespoord die stad te verlaten. Wij moeten Op 18:2, 3 eerder zien als een beoordelende beschrijving van de toestand van de wereldkerk in die tijd. De duivel en zijn engelen zijn op de aarde neergeworpen en nemen hun intrek in dat wat de naam draagt van “Kerk”. Babylon is een woonplaats geworden van demonen, onreine geesten en van elke “onreine en gehate vogel” (vgl. Jes 13:19-21). Vogels hebben in de Schrift vaak een ongunstige betekenis.

“Want van de wijn van de grimmigheid van haar hoerrij hebben alle naties gedronken” (SV1977): deze uitdrukking kwamen we al tegen in 14:8 en 17:2. De Gemeente moet volgens 2Kor 11:2v een reine maagd zijn, aan één enkele man beloofd. De hoer heeft zich echter met de wereld verbonden. Daarom heeft elke gelovige, ook die in onze tijd, de praktische les te trekken uit vers 4: afzondering van elk godsdienstig systeem dat een onreine verbinding met de wereld onderhoudt. In Mat 13:31v (de gelijkenis van het mosterdzaad) is de boom een beeld van de valse christenheid waarin onreine vogels hun woonplaats en voedsel vinden (vgl. Jes 34:11-15; Jer 5:27; Dan 4:12).

² SV1977: “grimmigheid”; HSV: “toorn”. Grondwoord “thumoo”. Strong 2373: “to put in a passion, i.e. enrage:--be wroth”. Vertalen met “toorn” i.p.v. “grimmigheid” is volgens mij een verarming van taal en betekenis.

³ SV1977: “weelde”; HSV: “losbandig leven”. Grondwoord “strenos”. Strong 4764: “a ‘straining’, ‘strenuousness’ or ‘strength’, i.e. (figuratively) luxury (voluptuousness):--delicacy”. Het woord “weelde” lijkt me gepaster te zijn.

“De koningen van de aarde hebben met haar gehoereerd en de kooplieden van de aarde zijn rijk geworden door de macht van haar weelde” (SV1977). Er is hier niet alleen sprake van godsdienstige hoererie, maar ook van een politieke en economische hoererie. Babylon is niet alleen een Kerk, maar het is ook een grote politieke en economische macht.

Eeuwenlang heeft de Roomse Kerk dit kenmerk van Babylon vertoond. Vanaf het ogenblik dat het beest de dodelijke wonde ontving, dus nadat het Romeinse rijk teniet ging, heeft het zijn macht ontwikkeld en zijn invloed over de koningen van de aarde uitgeoefend. Door de Hervorming in de zestiende eeuw en door de moderne filosofieën in onze dagen lijkt zijn kracht verzwakt en zijn invloed verminderd, maar ze gaat nog een grote toekomst tegemoet.

18: 4-8

En ik hoorde een andere stem uit de hemel zeggen: **Ga uit haar weg, Mijn volk**, opdat u geen deel hebt aan haar zonden, en opdat u niet van haar plagen zult ontvangen. ⁵ Want haar zonden hebben zich opgestapeld tot aan de hemel, en God herinnerde Zich haar ongerechtigheden. ⁶ Vergeld haar zoals zij ook u vergolden heeft, en vergeld haar dubbel naar haar werken. Schenk in de drinkbeker waarin zij voor anderen ingeschonken heeft, voor haar het dubbele in. ⁷ Overeenkomstig de maat waarin zij zichzelf heeft verheerlijkt en losbandig heeft geleefd, geef haar naar die maat pijniging en rouw. Want in haar hart zegt zij: Ik zit als een koningin en ben geen weduwe en ik zal zeker geen rouw zien. ⁸ Daarom zullen op één dag haar plagen komen: dood, rouw en honger, en met vuur zal zij verbrand worden, want sterk is de Heere God, Die haar oordeelt

Nu wordt een andere stem van de hemel gehoord. Deze spoort het volk van God aan om Babylon te verlaten. De gelovigen dienen Babylon te verlaten: 1. “opdat u met haar zonden geen gemeenschap hebt” en 2. “opdat u van haar plagen niet ontvangt”.

Dit zijn de gelovigen die ná de Opname en gedurende de oordelen zijn bekeerd. Dit blijkt ook uit vers 6 en 7. Dit is niet de taal van de Gemeente want de Gemeente dient zich niet te wreken, maar verdragen en lijden. De toestand van het recht, zoals in het O.T., is teruggedraaid. Het is hier oog om oog, tand om tand, maar deze wet wordt dubbel toegepast vanwege de ernst van Babylons zonden (Zie de wet: Ex 22:4, 7, 9. Zie profetisch: Jes 40:1 en 61:7; Jer 16:18 en 17:18).

“Want haar zonden zijn opgestapeld tot aan de hemel”. Het woordje “opgestapeld” is het Griekse *kollao*, letterlijk “samengekleefd” of “samengemetseld”; wellicht een toespeling op de toren van Babel (Gen 11:4), waar de verdorven geschiedenis begon.

Van de christelijke Kerk op dit ogenblik kan nog niet gezegd worden dat het het Babylon is van “De Openbaring”, maar toch worden de beginselen ervan in haar aangetroffen, en de Heer wil dat gelovigen zich daarvan afwenden. Wie bewust de band met de beginselen van Babylon onderhoudt, zal er de gevolgen van moeten dragen.

“Zij zegt in haar hart: Ik zit als koningin en ben geen weduwe en zal helemaal geen rouw zien”. Er zijn talrijke verzen in Jesaja en in Jer 50, 51 die ons spreken over het oordeel van God dat het historische Babylon zal treffen. Zo stamt de uitdrukking “Ik zal niet als een weduwe nederzitten” uit Jesaja 47:8. De valse Kerk heeft God als Hoeder helemaal niet nodig omdat ze meent dat haar geen onheil kan treffen. Zij denkt helemaal haar gang te kunnen gaan zonder verantwoording te moeten afleggen. Zij stelt zich onafhankelijk op van God en kiest voor de wereld, met haar begeerte van het vlees en de begeerte van de ogen, en de hoogmoed van het leven (1Joh 2:16). Zij is niet de afhankelijke bruid van Christus.

God zegt: “Daarom zullen haar plagen op één dag komen ...”. Deze uitdrukking “op één dag” komt uit Jesaja 47:9 en wijst op het plotselinge en de snelheid van de oordeelsvoltrekking. In Op 17:10, 16, 19 wordt gesproken van één uur. Het ene oordeel volgt bliksemsnel op het andere: “dood en rouw en honger, en met vuur zal zij verbrand worden”.

18: 9-14

En de koningen van de aarde die hoererij met haar bedreven hebben en losbandig⁴ geleefd hebben, zullen huilen en rouw over haar bedrijven, wanneer zij de rook van haar verbranding zullen zien. ¹⁰ Zij blijven van verre staan uit vrees voor haar pijniging en zeggen: Wee, wee de grote stad Babylon, de sterke stad, want in één uur is uw oordeel gekomen. ¹¹ En de kooplieden van de aarde zullen over haar huilen en treuren, omdat niemand hun waren meer koopt: ¹² koopwaar van goud, zilver, edelgesteente, parels, fijn linnen, purper, zijde en scharlaken, allerlei geurig hout, allerlei ivoren voorwerpen en allerlei voorwerpen van zeer kostbaar hout, koper, ijzer en marmer, ¹³ en kaneel, reukwerk, mirre, wierook, wijn, olie, meelbloem en tarwe, lastdieren en schapen, paarden en wagens, en lichamen en zielen van mensen. ¹⁴ En de rijpe vrucht waarnaar uw ziel verlangde, is van u geweken. Al wat glansrijk en sierlijk was, is van u weggegaan en u zult dat beslist niet meer terugvinden.

“En de koningen van de aarde die met haar gehoereerd en weelderig geleefd hebben, zullen over haar wenen en weeklagen” (SV1977). De parallellen tussen dit gedeelte en Ez 26-28 (het oordeel over Tyrus) zijn heel opvallend - zie hiervoor “Parallellen Babylon-Tyrus” in <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/BegeleidendeOpmerkingenOp.pdf>

Dit wijst op een geestelijk verband tussen Tyrus en Babylon/Rome, wat bevestigd wordt door het feit dat de engelenmacht achter Tyrus (Ez 28:11-19) dezelfde is als die achter Babel (Jes 14:12-14), namelijk de draak (Op 12:9).

Zie verder op mijn site “Draken in de Kerk!”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Draken.pdf> .

Het is opmerkingswaardig dat de Geest van God in 18:11-14 al de artikelen van weelde en koophandel achter elkaar opsomt. Hij wil ons tonen waarmee de mensen van Babylon zich mee bezig houden. Alles wat belang heeft voor Babylon is koophandel. Zij is de vergaarplaats voor alles waarin de bewoners van de aarde zich verheugen. Alles dient tot vermaak en handel. Ook in deze tijd is de politiek van deze wereld: handel drijven, materiële welvaart en rijk worden. Het kenmerk van de ware gelovige is echter dat hij de Zoon volgt naar de hemel. Zo iemand is niet werelds- maar hemelsgezind.

18: 15-24

⁴ SV1977: “weelderig”; HSV “losbandig”. Grondwoord “streniao”. Strong 4763: “from a presumed derivative of ‘strenos’ 4764; to be luxurious:--live deliciously”. Het woord “weelderig” lijkt me gepaster te zijn.

⁵ Woestijndemonen of veldgeesten worden in het Hebreeuws ‘harige bokken’ genoemd (zie de grondtekst van Lev 17:7; 2Kron 11:15; Jes 13:21; 34:14). De bok die op de grote verzoendag de woestijn werd ingezonden werd ‘de bok voor Azazel’ (Azazel = ‘weggaande bok’ - Lev 16:8, 26, SV) genoemd (de voorstelling is dat de zonde thuishoort bij de demon van de woestijn).

De kooplieden van deze waren, die door haar rijk zijn geworden, zullen huilend en treurend op grote afstand blijven staan uit vrees voor haar pijniging, ¹⁶ en zeggen: Wee, wee de grote stad, die bekleed was met fijn linnen, purper en scharlaken, en getooid met goud, edelgesteente en parels. Want in één uur is die grote rijkdom verwoest. ¹⁷ En elke stuurman, al het volk op de schepen, zeelieden en allen die op zee hun werk doen, bleven van verre staan, ¹⁸ en zij riepen toen zij de rook van haar verbranding zagen: Welke *stad* was aan deze grote stad gelijk? ¹⁹ En zij wierpen stof op hun hoofd en riepen huilend en treurend: Wee, wee de grote stad, waarin allen die schepen op zee hadden, rijk zijn geworden door haar weelde. Want in één uur is zij verwoest. ²⁰ Verblijd u over haar, hemel, heilige apostelen en profeten, want God heeft uw vonnis aan haar voltrokken. ²¹ En een sterke engel hief een steen op als een grote molensteen, en wierp *die* in de zee, en zei: Zó zal Babylon, de grote stad, met geweld neergeworpen worden, en het zal nooit meer gevonden worden. ²² En het geluid van citerspelers, zangers, fluitspelers en bazuinblazers zal beëindigd niet meer in u gehoord worden. En er zal geen enkele beoefenaar van welke kunst dan ook meer in u gevonden worden, en het geluid van de molen zal zeker niet meer in u gehoord worden. ²³ En het lamplicht zal nooit meer in u schijnen en de stem van een bruidegom of van een bruid zal nooit meer in u gehoord worden. Want uw kooplieden waren de groten van de aarde. Door uw tovenarij immers werden alle naties misleid. ²⁴ En het bloed van profeten en heiligen en van allen die geslacht zijn op de aarde, is in deze *stad* gevonden.

Plots zal de mensheid treuren, niet omwille van het verloren gaan van hun Kerk, maar omdat al die economische welvaart verdwenen zal zijn. Steeds weer wordt in Op 18 benadrukt dat de kooplieden en handelaars door Babylon rijk zijn geworden (18:3, 9, 11, 15, 19, 23). Al van het oude Rome werd gezegd dat handelaars die haar tot hun markt wisten te maken, aan de top kwamen en ware handelsvorsten werden, terwijl Rome daardoor op haar beurt een wereldwijde invloed verwierf. Door het handelsverkeer met Rome namen alle volken haar verwerpelijke levens- en godsdienstige standaard over. Dit principe komt overeen met ons bekende spreekwoord: **wiens brood men eet, diens woord men spreekt**. De economie bepaalt de moraal.

“Verblijd u over haar, hemel, heilige apostelen en profeten, want God heeft uw vonnis aan haar voltrokken” (18:20). God doet recht aan allen wier martelaarsbloed door Babylon vergoten is. In Rom 12:19 staat: “Wreekt *uzelf* niet”. De martelaren hebben geleden en verdragen zonder zich te verzetten in de wetenschap dat God eenmaal hun pleit zou beslechten, en dit zal zo geschieden.

“En een sterke engel hief een steen op als een grote molensteen, en wierp *die* in de zee, en zei: Zó zal Babylon, de grote stad, met geweld neergeworpen worden, en het zal nooit meer gevonden worden” (18:21). Nu is het ogenblik gekomen om - in een allegorie - te tonen hoe Babylon eindigt. Dit is enerzijds een beeld van een snelle en kordate oordeelsvoltrekking, maar anderzijds is hier bedoeld: “Evenzo zal Babel zinken en niet weer bovenkomen” (Jer 51: 63, 64). Immers: “het zal nooit meer gevonden worden” (Op 18:21; vgl. Ez 26:21).

De uitvoering zélf wordt hier niet gemeld; dit gebeurde immers in Op 16:19. In deze excursie van Op 17 en 18 wordt even terzijde een verklaring gegeven van Babylon, maar de lijn van de oordelen liep tot eind Op 16, en gaat na onderbreking weer verder in Op 19.

Daarna volgt een opsomming van de vijf culturele elementen die deel uitmaken van de Westerse cultuur en Rome (vs. 22), en die er niet meer zijn zullen. “Want uw kooplieden waren de groten van de aarde” (vs. 23a): dat waren geen kleinhandelaars maar machtige zakenlieden (grootindustriëlen, bankiers), met een geweldige impact op de wereld.

“Door uw tovenarij immers werden alle naties misleid” (vs. 23b). Deze Kerk heeft de demonie niet bestreden maar verwelkomd. In 1Tim 4:1-3 vinden we enige kenmerken van de Roomse Kerk in latere tijden: verbod te trouwen, gebod zich te onthouden van bepaald voedsel. Deze dingen worden daar “leringen van demonen” genoemd. In 2Tim 3:1-8 is sprake van de laatste dagen, waar we de tovenaars Jannes en Jambres tegenkomen, die zich eertijds in Egypte tegen Mozes hebben verzet, maar die in de eindtijd de occulte Kerk symboliseren, die zich tegen de waarheid verzet.

“En het bloed van profeten en heiligen en van allen die geslacht zijn op de aarde, is in deze *stad* gevonden” (18:24). Dit zijn sommige uitleggers de martelaren uit de kerkgeschiedenis en niet die uit de Grote Verdrukking. De marteldood van deze laatsten wordt volgens Op toegeschreven aan “hen die

op de aarde wonen” (6:10) en aan het beest (11:7 en 13:7, 15). Dit neemt volgens mij niet weg dat de Kerk van de eindtijd hierbij inbegrepen is en de gelovigen zal vervolgen, net zoals vroeger. Dit wordt in Op 18:24 gewoon zo gezegd. Ook is er een merkbaar verband tussen Op 6:10 en 19:2.

19: 1-5

En hierna hoorde ik een luide stem van een grote menigte in de hemel zeggen: Halleluja, de zaligheid, de heerlijkheid, de eer en de kracht *zij* aan de Heere, onze God. ² Want Zijn oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig, omdat Hij de grote hoer geoordeeld heeft, die de aarde te gronde gericht heeft met haar hoererij, en *omdat* Hij het bloed van Zijn dienstknechten aan haar gewroken heeft. ³ En zij zeiden voor de tweede keer: Halleluja! En haar rook stijgt op in alle eeuwigheid. ⁴ En de vierentwintig **ouderlingen** en de **vier dieren** wierpen zich neer, aanbaden God, Die op de troon zit, en zeiden: Amen, Halleluja! ⁵ En er kwam een stem uit de troon, die zei: Loof onze God, al Zijn dienstknechten, en die Hem vrezen, kleinen en groten!

Met het woordje “hierna” begint hier weer een nieuw gedeelte, dat echter direct aansluit op het voorgaande. De hemel zal juichen wegens het rechtvaardige oordeel over Babylon.

In de verzen 1 tot 6 komen wij de enige vier Halleluja's (Gr. *Allèlouia*) tegen die in het NT voorkomen. In het OT vinden wij er tweeëntwintig, en wel in de Psalmen. Het betekent “Looft Jah”, dit is Jahweh. Opvallend is dat in het OT het woord Halleluja voor het eerst voorkomt in Psalm 104:35, waar deze profetisch over het duizendjarig rijk spreekt.

Psalm 104:35 De zondaren zullen van de aarde vergaan, en de goddelozen zullen niet meer zijn. Loof Jahweh, mijn ziel. Halleluja.

Het is God die hier bezongen wordt als Rechter over Babylon. Christus is de Rechter over het beest, zoals Hij zal bewijzen te doen na zijn wederkomst (19:11-21)

“Hij heeft het bloed van zijn slaven van haar hand⁶ gewroken” (SV1977, vs. 2). De gedachte “van haar hand” betekent hetzelfde als “van iemands hand eisen” in 2Sam 4:11. De wraak op de boosdoener wordt van zijn hand (= van hem) geëist. We hebben hier het antwoord op de smeekbede van de martelaren in Op 6:10, die God vragen om hun bloed te wreken.

In vers 4 wordt de hemelse schare kleiner getrokken en horen we alleen over de vierentwintig ouderlingen (of oudsten) die net als in Op 4 en 5 verbonden zijn met de vier levende wezens. Ze worden hier allen voor de laatste keer genoemd.

Om de Gemeente voor te stellen worden in Openbaring vier symbolen gebruikt:

1. De **ouderlingen**. Deze ouderlingen zullen tijdens het Vrederijk met Christus regeren.
2. De Gemeente van God is de **bruid** van het Lam.
3. Na de oudsten en de bruid is de **stad**, het nieuwe Jeruzalem, het derde symbool (Op 21).
4. Het vierde symbool zullen we in Op 19:14 tegenkomen: “de **legers** in de hemel”, die de Heer volgen “op witte paarden, bekleed met wit, rein, fijn linnen.

In vers 5 wordt de cirkel nog kleiner en horen we nog slechts één stem die van de troon uitgaat. Het is niet de stem van God, en ook niet van Christus, die nooit “onze” zou gezegd hebben. Het is de stem van een van de hemelwezens rond de troon, gezaligden of de engelen.

De stem zegt: “Loof onze God, al Zijn dienstknechten, en die Hem vrezen, kleinen en groten!”. “Al Zijn dienstknechten” (of “slaven” - SV1977) is de meest algemene aanduiding voor alle gelovigen. Het is zelfs niet uitgesloten dat hier ook de engelen bij inbegrepen zijn, vermits de engel in 19:10 zegt dat hij Johannes' medeslaaf is.

C. DE BRUILOFT VAN HET LAM

19: 6-10

⁶ Grieks “cheir”: hand - Strong's code 5495. De HSV laat dit woord onterecht weg!

En ik hoorde *zoiets* als een geluid van een grote menigte en als een gedruis van vele wateren en een geluid als van zware donderslagen: Halleluja, want de Heere, de almachtige God, is Koning geworden. ⁷ Laten wij blij zijn en ons verheugen en Hem de heerlijkheid geven, want de bruiloft van het Lam is gekomen en Zijn vrouw heeft zich gereedgemaakt. ⁸ En het is haar gegeven zich met smetteloos en blinkend fijn linnen te kleden, want dit fijne linnen zijn de gerechtigheden van de heiligen. ⁹ En hij zei tegen mij: Schrijf: Zalig zijn zij die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft van het Lam. En hij zei tegen mij: Dit zijn de waarachtige woorden van God. ¹⁰ En ik viel voor zijn voeten *neer* om hem te aanbidden, maar hij zei tegen mij: Pas op dat u dat niet *doet*! Ik ben een mededienstknecht van u en van uw broeders, die het getuigenis van Jezus hebben. Aanbid God. Het getuigenis van Jezus is namelijk de geest van de profetie.

Al vanaf Op 5 wordt het Lam in de hemel gezien; maar we hebben er al op gewezen dat de bruiloft van het Lam niet kan plaatsvinden zolang de valse Kerk niet geoordeeld is. Vlak na Op 19:1-5 kan de bruiloft aangekondigd worden. Dit gebeurt vlak vóór de wederkomst van de Heer Jezus en de oprichting van zijn koninkrijk (vs. 6b).

De “grote menigte” zijn hemelingen, zonder de Gemeente. De “stem van vele wateren” is een uitdrukking als die van Op 1:15, waar het om de stem van de Zoon des mensen gaat (zie ook Ez 1:24; 43:2; vgl. Dan 10:6). De “stem van zware donderslagen” is verbonden met de stem van God, c.q. de Geest van God, c.q. van machtige engelen, c.q. van de vier levende wezens, die God in zijn majesteit representeren (vgl. 4:5; 6:1; 8:5; 10:3v; 11:19; 14:2; 16:18).

“Want de Heer, onze God, de Almachtige, is Koning geworden” (vs. 6). Letterlijk: “is begonnen te regeren” (Gr. *ebasileusen*). Het gaat hier strikt genomen over het koningschap van God, niet dat van Christus. Zolang Christus niet Zelf is verschenen is er in Op 19 geen sprake van zijn koningschap. Anderzijds is Christus wel begrepen in de omschrijving “de Heer onze God, de Almachtige”, dit is de drie-enige God (zie ook 4:8; 11:17; 15:3; 16:7; 21:22). God neemt zijn koningschap op in “zijn Christus” (vgl. 11:15). Deze profetie is des te treffender als men bedenkt dat ze waarschijnlijk geschreven werd onder de zeer machtige keizer Domitianus, die zich “onze Heer en God” liet noemen (Suetonius, *Domitianus* 13).

“De bruiloft van het Lam is gekomen en zijn vrouw heeft zich gereedgemaakt” (vs. 7). Het is niet ónze bruiloft maar die van het Lam. Wijzelf zijn niet de enigen die ernaar verlangen. Christus Zélf wacht vol verlangen op die dag waarop Hij zijn bruid bij Zich kan hebben (vgl. Hoogl 3:11b).

Merkwaardig is het gebruik van de woorden “vrouw” (19:7; 21:9) en “bruid” (Joh 3:29; Op 18:23; Op 21:2, 9, 17): de Gemeente is nú de bruid (22:17) en bij haar bruiloft wordt ze de vrouw (19:7; 21:9).

Deze vrouw mag niet verward worden met Israël. Israël, of Jeruzalem om precies te zijn, zal volgens de profetieën van het OT de aardse vrouw van de Messias zijn. Het is de vrouw die in het OT met Jahweh verbonden was en die helemaal op het einde opnieuw met Hem verbonden zal worden. De vrouw die tijdelijk verstoten was (Jes 50:1) zal opnieuw door Jahweh worden aangenomen (Jes 54:4-8; 62:1-5; Hos 2:19). Deze vereniging zal op aarde plaatsvinden, met het aardse overblijfsel van Israel, zoals Psalm 45 beschrijft. De bruiloft van het Lam vindt echter in de hemel plaats. Het is vreemd dat sommigen menen dat de bruiloft van het Lam op aarde zal plaatsvinden. Deze bruiloft gaat immers vooraf aan de verschijning van Christus met de gelovigen vanuit de hemel (vs. 1-14), zodat de gelovigen vóór dat tijdstip in de hemel met Christus moeten zijn (vanaf Op 4, zoals we zagen). De bruiloft van het Lam vindt dus in de hemel plaats, terwijl de vereniging van Jeruzalem met de Koning onmogelijk in de hemel kan plaatsvinden. Hier in Op 19 vinden we de hemelse bruiloft, niet die van de Messias en Jeruzalem. Het gaat hier om de Gemeente van de levende God, zoals die duidelijk wordt voorgesteld in Ef 5:23-32 en 2Kor 11:2:

Ef 5:23-32: want de man is het hoofd van de vrouw, evenals ook Christus het hoofd is van de Gemeente: Hij is de Behouder van het lichaam. ²⁴ Maar zoals de Gemeente aan Christus onderdanig is, zo ook de vrouwen aan hun mannen in alles. ²⁵ Mannen, hebt uw vrouwen lief, evenals ook Christus de Gemeente heeft liefgehad en Zichzelf voor haar heeft overgegeven, ²⁶ opdat Hij haar zou heiligen, haar reinigend door de wassing met water door het woord, ²⁷ opdat Hij de Gemeente voor Zich zou stellen, heerlijk, zonder vlek of rimpel of iets dergelijks, maar opdat zij heilig en

onberispelijk zou zijn. ²⁸ Zo behoren ook de mannen hun eigen vrouwen lief te hebben als hun eigen lichamen. Wie zijn eigen vrouw liefheeft, heeft zichzelf lief. ²⁹ Want niemand heeft ooit zijn eigen vlees gehaat, maar hij voedt en koestert het, evenals ook Christus de Gemeente. ³⁰ Want wij zijn leden van zijn lichaam, van zijn vlees en van zijn gebeente. ³¹ ‘Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en die twee zullen tot één vlees zijn’. ³² Deze verborgenheid is groot, maar ik doel op Christus en op de Gemeente. ³³ In elk geval, ook u, laat ieder van u zijn eigen vrouw zo liefhebben als zichzelf; en de vrouw moet ontzag hebben voor haar man.

2Kor 11:2: Want ik ben naijverig over u met een naijver van God; want ik heb u aan een man verloofd om u als een reine maagd voor Christus te stellen.

“Zijn vrouw heeft zich gereedgemaakt” (vs. 7), met een blinkend rein fijn linnen bruidskleed. Dit betekent zoveel als de “gerechtigheden van de heiligen”, of hun rechtvaardige daden. God zal eenmaal openbaren welke van onze daden rechtvaardig en welke onrechtvaardig zijn geweest. Dit betekent uiteraard niet dat de gerechtigheid op grond van werken zou zijn. De behoudenis is uit het geloof, maar die behoudenis moet vervolgens blijken uit de goede werken die uit de behoudenis voortvloeien - en zelfs die werken zijn slechts mogelijk uit genade (zie Ef 2:8-10; Tit 2:14; 3:3-8). Aan de bruiloft moet dus eerst nog iets voorafgaan: het openbaar worden voor de rechterstoel van Christus, zoals Rom 14:10 en 2Kor 5:10 ons leren.

Dit verschijnen voor de rechterstoel van Christus heeft niets te maken met het eeuwig oordeel. Wij zullen daar verschijnen in verheerlijkte lichamen, gelijkvormig aan het lichaam van Christus (Filip 3:21), met witte kleren en met gouden kronen (Op 4:4); hoe zouden we dan nog verloren kunnen gaan? Deze rechterstoel heeft tot doel ons in overeenstemming te brengen met Gods beoordeling, zodat wij onszelf leren beoordelen in overeenstemming met zijn gedachten, die wij dan ten aanzien van onszelf volkomen zullen kennen, zoals wij ook gekend werden (1Kor 13:12). Alvorens met Christus te kunnen regeren en met Hem anderen te kunnen oordelen, moeten we eerst weten hoe wijzelf door de Heer beoordeeld werden. Er zal dan niets meer in onze harten overblijven dat niet aan het licht gekomen is, zodat alles wat we in het lichaam bedreven hebben openbaar wordt. Dan pas zullen we ten volle beseffen hoeveel zonden ons vergeven werden en zullen we begrijpen hoe groot Gods genade is en Hem des te meer liefhebben (vgl. Luk 7:47). Misschien zullen we dan in ons bruidskleed dingen herkennen waarvan wij op aarde helemaal niet gedacht hadden dat het “rechtvaardige daden” waren, en omgekeerd zullen misschien veel dingen ontbreken die wij als “rechtvaardige daden” hadden beschouwd. Alles zal in het ware licht gesteld worden. Alles wat van ons voor God waardevol was zal in het bruidskleed worden opgenomen en openbaar worden. 1Kor 3:15 spreekt echter over iemand die behouden zal worden “als door vuur heen”: hij zal al zijn daden in het vuur moeten achterlaten en er zal niets overblijven om het bruidskleed mee op te luisteren.

We vinden hier de kant van de menselijke verantwoordelijkheid want het kleed wordt door de heiligen, de bruid, zelf gemaakt. In Op 21:11 is de bruid ook bekleed met de heerlijkheid van God, en dat spreekt enkel van Zijn genade; die heerlijkheid hebben wij niet te denken aan iets wat wijzelf gedaan hebben maar wel aan het werk van Christus. Die heerlijkheid van God wordt voorgesteld door het goud (21:18) waarmee de Gemeente, het nieuwe Jeruzalem, bekleed is. Er zijn dus twee kanten: die van onze verantwoordelijkheid vinden we in Op 19, die van God in Op 21.

Maar ook hier luidt het: “haar is gegeven bekleed te zijn...” (vs. 8). Het is aan Gods genade te danken dat er gerechtigheden van de heiligen zijn. Er is door heiligen niet één rechtvaardige daad gedaan waarvoor de Heer Jezus hem dank zou verschuldigd zijn (vgl. Luk 17:9, 10). Haar is “gegeven”! Elke rechtvaardige daad is slechts mogelijk dankzij de genadige hulp van de Heer Jezus (zie Ef 5:26, 27!).

Het Griekse woord voor “fijn linnen” (*byssinos*) is niet hetzelfde woord dat door “linnen” (*linon*) vertaald wordt; het gaat hier om een kostbaarder weefsel. De gerechtigheden van de heiligen zijn meer waard voor God dan de kleren van de engelen uit Op 15:6, waar gezegd wordt dat ze bekleed zijn met rein, blinkend linnen (*linon*).

“En hij zei tot mij: Schrijf: gelukkig zij die geroepen zijn tot het bruiloftsmaal van het Lam” (vs. 9).

Het enige element van de bruiloft dat hier beschreven wordt is het bruiloftsmaal. Dit sluit geheel aan bij de antieke bruiloftsceremoniën:

- a. Eerst wordt een huwelijkscontract opgemaakt. Man en vrouw gelden dan al als echtgenoten alhoewel zij nog niet samenwonen (zie Mat 11:20; Gen 29:21). Dit is de positie van de Gemeente nú: zij is “verloofd” met Christus (2Kor 11:2), maar nú al geldt zij als zijn “vrouw” (Ef 5:23-32).
- b. Na enkele jaren vindt dan de eigenlijke bruiloft plaats: de bruidegom, vergezeld door zijn “vrienden” (vgl. Joh 3:29), dit zijn de “bruidsjonkers” (Mat 9:15 noot Telosvert.), haalt de bruid op van haar huis en brengt haar naar zijn eigen woning (vgl. Mat 25:1-13). Dit is wat gebeurt wanneer Christus zijn Gemeente van de aarde wegneemt en invoert in het Vaderhuis (1Th 4:13-18; Joh 14:1-3).
- c. In de woning van het jonge paar vindt dan het bruiloftsmaal plaats, waarvoor vele gasten worden uitgenodigd (vgl. Joh 2:1-12; Mat 22:1-14, zie hier vers 10: “aanlagen”; Luk 14:8). In een oosterse bruiloft speelt het bruiloftsmaal een centrale rol; het onderstreept het publieke, sociale karakter van een bruiloft (Gen 29:22; Recht 14:10, 17).

Het Griekse woord *gamos* betekent slechts één keer “huwelijk” (Heb 13:4), verder steeds “bruiloft”, vaak met bijzondere nadruk op het bruiloftsmaal (Mat 22:10-12; Luk 14:8). De *gamos* (huwelijksfeest) vindt plaats in Op 19, maar in feite is het huwelijk formeel reeds gesloten op Pinksterdag, bij het ontstaan van de Gemeente. Vanaf Op 4 is de Gemeente de vrouw van het Lam, en in Op 19 vindt het openbare bruiloftsmaal plaats waar de vrouw van het Lam ook openlijk en formeel als zodanig naar buiten treedt. Wat betreft de idee van een hemelse maaltijd zie ook Mat 26:29; Luk 12:37; vgl. ook Ex 24:11; Jes 25:6-8; Mat 8:11; Luk 13:29.

Zie verder “Wie zijn de geroepen tot het Bruiloftsmaal?” in <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/BegeleidendeOpmerkingenOp.pdf>.

“En hij zei tot mij: Dit zijn de waarachtige woorden van God” (vs. 9b). God Zelf heeft het gezegd en dat geeft ons volle verzekering. Het ogenblik zal werkelijk komen dat we als bruid aan de bruiloft zullen deelnemen. Dit alles heeft een sterke indruk gemaakt op Johannes. In 17:6 was hij zeer *verwonderd* bij het zien van de valse Kerk, maar hier is hij één en al *bewondering* voor de daden en woorden van God. Zijn reactie is dan ook begrijpelijk, al is ze verkeerd: hij valt neer voor de engel om hem te aanbidden. Misschien zag Johannes de engel voor Christus aan. In ieder geval lijkt “hij” in vers 9 zomaar uit de lucht te komen vallen. Johannes hoort een onverwachte stem, die hij met die van de Heer verwacht. Waarschijnlijk gaat het om dezelfde engel als van 17:1. Engelen mogen niet vereerd worden zoals Kol 2:18 ons leert. Interessant is wat de engel zegt: “Zie toe, doe dit niet; ik ben een mededienstknecht van u en van uw broeders”. Hij stelt zich slechts op het niveau van een mededienstknecht of medeslaaf.

De engel omschrijft Johannes en zijn broeders als volgt: “die het getuigenis van Jezus hebben” (vs. 10). We hebben die uitdrukking al ontmoet in Op 1:2 en 1:9. Alle ware gelovigen hebben het getuigenis van Jezus (Op 12:17). Wat is dit getuigenis? “Want het getuigenis van Jezus is de geest van de profetie” (vs. 10c). Dit is wat Hij ons zelf gegeven heeft door zijn dienstknechten; de geest die door de profeten sprak was de Geest van Jezus (zie 1Pet 1:11). Christus is de getrouwe en waarachtige Getuige (Op 3:14 en 1:5). Wij zetten door de Geest van Jezus het getuigenis voort dat Hij tijdens zijn verwerping Zelf op aarde heeft afgelegd. Na de opname van de Gemeente zullen anderen dit profetisch getuigenis overnemen, en het soms met hun leven bekopen.